THEOLOGORVM
VENETORVM
Io. Marſilij,
Pauli Veneti,
Fulgentii,

Ad excommunicationis, citationis, & monitionis Romanæ. Sententiam in ipſos latam
RESPONSIO.

1607.

IOANNES MARSILIVS PRESBYTER NEAPOLITANVS SACRÆ Theologiæ Doctor.

CATHOLICAE VERITATIS audiendæ ſtudioſis S.

VErbum Dei non eſt alligatum, inquit Paulus 2. ad Tim. 2. Idcirco vobis (Catholicæ Veritatis Studioſi) per me nota fieri his literis nonnulla oportet, quæ ſi nunc diſſimularem, poſtea ſine fructu dicerem cum Propheta Pſalm. 31. quoniam tacui inueterauerunt oſſa mea. Ab illis, qui vt Paulo V. R. Pontifici rem gratam facerent Venetam Chriſtianiſſimam, atque a ſuo exortu ſemper Catholicam Rempublicam ſuis ſcriptis hactenus perſecuti ſunt. Multi libelli partim tacitis, partim ementitis, partim propriis præpoſitis nominibus in lucem editi fuerunt, in quibus plerique Viri Docti, atque Catholici prȩter multas Propoſitiones ſuſpectas de hæreſi, erroneas, temerarias, ſcandaloſas, ſeditioſas, calumnioſas, de iure, & de facto manifeſto falſas, nonnullas etiam Hæreticas: quarum oppoſitæ expreſſe leguntur in Sacra Scriptura ab ipſis auctoribus minus fortaſſe conſideratè prolatas fuiſſe animaduerterunt, inter quas præcipuè ſequentes numerantur.

Prima eſt: *Principes ſeculares nullam habere poteſtatem ſupra clericos habitantes in ſuis Dominiis neque de iure diuino, neque de iure humano.* Hæc propoſitio habetur in Reſponſione Bellarm. ad Octo Propoſitiones, propoſitione 1. §. 1. & clarius in Reſponſione ad oppoſitiones R. P. M. Pauli §. 3. Cuius oppoſita eſt illa prima Petri. cap. 2. qui cum illos ad quos ſcribebat appellaſſet *gentem ſanctam, & regale ſacerdotium,* ſic cõcludit: *Subiecti igitur eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſiue Regi quaſi præcellenti, ſiue Ducibus tanquam à Deo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei.* Vbi expreſſe loquitur de ſubiectione in Iudiciis, quam ſubiectionẽ dicit eſſe ex voluntate Dei, ac proinde de iure diuino. Eſt etiam manifeſtè contra Paulum ad Romanos cap. 13. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit:* vbi cũ *omnem* dicit, neminem excipit. & loquitur literaliter de Principibus ſecularibus contra Hæreſim modernam Anabaptiſtarum, quæ iam tum inſurgebat, quęquè negat eſſe vllam poteſtatem laicam de iure diuino, quæ, proh dolor, nunc videtur nimium inualeſcere.

Secunda eſt: *Poteſtatem Principis ſuper laicos non eſſe de iure diuino.* Hęc habetur in Reſpon. Bellarmini, ad Propoſ. 5. §. vltimo. Cuius oppoſita eſt Sap. 6. vbi conuertens Sapientia Dei ad reges ſermones ſuos: *data,* inquit, *eſt à Domino Poteſtas vobis.* Prou. 8. *Per me Reges regnant.* Matth. 22. *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari.* Ad Ro. 13. *omnis poteſtas eſt à Deo.* prima Petri c. 2. *Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſiue regi quaſi præcellenti, ſiue Ducibus tamquam à Deo miſſis in vindictam malorum, laudem vero bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei.*

Tertia eſt: *Poteſtatem, quam Chriſtus Dominus dedit Petro, & ſucceſſoribus eius.*

tanquam ſuis Vicariis eſſe illimitatam, & abſolutam. Habetur hæc Propoſ. in Reſponſione Bellarm. ad propoſ. 4. §. 1. Cuius oppoſitæ ſunt omnes illæ in quibus eſt ipſius poteſtatis limitatio: videlicet: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci ita & vos faciatis*, Io. 13. *Reges gentium dominantur eorum: vos autem non ſic.* Lucæ 22. *Sicut miſit me pater, & ego mitto vos.* Io. 20. *Nō eſt diſcipulus ſuper magiſtrum*, Io. 13. præterquam quod eſt erroneum dicere etiam omnem Chriſti ſpiritualem poteſtatem fuiſſe ab eo, Petro, & ſucceſſoribus eius communicatam, vt Theologi omnes fatentur.

Quarta eſt: *S. Paulum fuiſſe Prædicatorem gentium, & non Chriſti Vicarium.* Hæc habetur in libello illo famoſo edito ementito nomine Io. cuiuſdam Philothei Bononiæ in Typographia Archiepiſcopali in Reſponſione ad obiectionem XVI. Cuius oppoſita eſt apud ipſummet Paulum ad Galatas. cap. 2. vbi rationem reddens cur reſtiterit in faciem Petro, eo quod non rectè ambularet in veritatem Euangelij. *Qui* inquit, *operatus eſt Petro in Apoſtolatum circumciſionis, operatus eſt & mihi inter gentes.* Et in Canone Catholicę, & vniuerſalis Eccleſiæ: *Vt gregem tuum Paſtor æterne non deſeras, ſed per beatos Apoſtolos tuos continua protectione cuſtodias, quos operis tui Vicarios, eidem contuliſti præeſſe.* Paſtores fuerunt enim omnes Apoſtoli Chriſti Vicarij ęqualis auctoritatis, omnes epiſcopos creauerunt, omnibus dictum eſt: *Quæcumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis.*

Quinta eſt, *Qui Hoſtiam à Sacerdote interdicto conſecratam adorant eſſe Idololatras.* Habetur in multis manuſcriptis inſtructionibus à quibuſdam profugis religioſis ſuis pœnitentibus relictis. Huius oppoſita expreſſe eſt Matth. 26. *Hæc quotieſcumque feceritis, facite in meam commemorationem.* non enim ablata poteſtate Iuriſdictionis auferri poteſt Poteſtas ordinis per indelebilē characterē impreſſa, imo neq. omnino auferri poteſt poteſtas etiā iuriſdictionis V. C. in caſu neceſſitatis, licet contrarium habeatur in illa inſtructione ad populos impreſſa, ſine nomine auctoris, & loci Impreſſionis, de qua infra.

Has Propoſitiones, dum ego non tanquam Iudex, neque enim me æſtimo ſupra id quod ſum, ſed tanquam Catholicus, ac priuatus Doctor, pro Eccleſiæ vtilitate diſcutio, & pro defenſione Iuſtiſſimæ cauſæ DD. meorum Venetorum examino, non ſapiens pluſquam oportet ſapere, ſed ad ſobrietatem nimirum, vt ſaltem ab auctoribus ad remouendum ſcandalum explicentur, quia in re cum ipſi Pontifici, tum Eccleſiæ vniuerſæ ſine dubio præſtatur obſequium: Schedula tenoris ſequentis contra me Romæ affixa, & publicata fuit ad inſtantiam cuiuſdam Ludouici Boidi fiſcalis, vt ipſe ſe nominat.

DE MANDATO ILLVSTRISSIMORVM & Reuerendiſſimorum DD. Cardinalium contra hæreticam prauitatem generalium Inquiſitorum.

HIc enunciatur excommunicatus presbyter Ioannes Marſilius de Neapoli Venetiis degens ex aduerſo principalis, & declaratur incidiſſe, & incurriſſe in pœnam excōmmunicationis maioris latæ ſententiæ, confiſcationis omnium, & ſingulorum bonorum ſuorum mobilium & immobilium, iurium & actionum præſentium & futurorum, priuationis omnium, & ſingulorum beneficiorum Eccleſiaſticorum, penſionum, officiorum, & dignitatum quarumcunque, inhabilitatiſque ad illa & ad alia in futurum obtinenda, & in alias pœnas, & cenſuras Eccleſiaſticas cō:ētas in litteris monitorialibus, & citatoriis contra ipſum decretis, exequutis, & in actis iudicialiter reproductis, ob illarū nō paritionē. Inſtante R. D. Lu-

D. Ludouico Boido Procuratore fiſcali S. Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis.

Locus ſigilli.

Quintilianus Adrianus Not.

Romæ ex Typographia Vaticana. 1606.

QVam ego appellatam denunciationẽ, vt legi, ſtatim nullam, atque inualidã eſſe ſalua reuerẽtia, quã ſedi Apoſtolicæ ſemper detuli, tenui, atq; defendi, ꝙ etiã hoc meo ſcripto nũc teneo, defendo, vobiſq. omnib. notũ ac manifeſtũ eſſe vehemẽter cupio. primo quia de numero Iudicũ expreſſe, ac ſingillatim nõ excipitur Cardinalis Bellarminus, qui cõtra me ſcripſit, & quẽ cõtra ego ſcripſi, ſcribóque, qui meus eſt Publicus, & Notorius aduerſarius: ſecundo quia cũ literis citatoriis & monitorialibus, de quibus in ea mẽtio fit, ob iuſtiſſimas cauſas parere nec debuerim, nec potuerim, cũque meę literæ Proteſtationis, Excuſationis, Petitionis, Oblationis, Profeſſionis fidei, Dictionis de nullitate, & in caſu quo &c. Appellationis corã Notario, & Teſtibus præſentatę, acceptatę, & Romã à Miniſtris Sancti Officij Inquiſitionis Venetiarũ trãſmiſſæ, immo typis impreſſę, & pro iuſtitia meæ cauſæ per multa loca diffuſæ fuerint, nihilominus prædicti iudices de illis nulla facta mẽtione ad ſentẽtiã proceſſerũt, quã etiam callide ſine nota Diei prolationis ipſius, ſiue affixionis impreſſerũt. Quod vt clarius omnibus conſtet meas literas, quibus ipſorũ literis citatoriis reſpondi, facta prius occaſionis mentione, quare citatus fuerim, hic ſubiiciam.

Poſtquã quidã Religioſi qui ob interdictũ à Paulo Quinto Romano Põtifice, cõtra Remp. Venetã publicatũ, quãuis nullũ, & Matricis Eccleſiæ exemplũ nõ ſequẽtes, ſicut ipſis à Sacris Canonib. præſcribitur, Venetiis diſceſſerũt, atq; alij ex ipſis tãquã ſeditioſi, & Reipublicæ pernicioſi dimiſſi cũ cuſtodiis fuerũt. Quædã Inſtructio directa ad Populos Status Veneti, qui interdictũ tãquã nullũ nõ obſeruabãt, typiſq. mandata per templa, & publicas vias diſſeminata fuit, ſine nomine auctoris, & loci impreſſionis ab iis ſine dubio trãſmiſſa, qui Eccleſię cauſam tueri ſe falſo gloriantur, qui libellus manifeſtã hęreſim cõtinet, vt ipſi etiam aduerſarij cõfitẽtur, cũ ergo primũ viſus fuit, vt obuiã tãto iretur malo, Quædã Propoſitiones, quæ octo dicũtur Catholicã cõtinẽtes doctrinã ex aduerſo impreſſæ viſæ ſunt ſine nomine auctoris, & loci impreſſionis ad exemplũ iã dictę inſtructionis. Has mihi Romæ tribui à quibuſdam Cardinalibus per viros fide dignos litteris admonitus fui, & niſi illas retractarem, vel me excuſarẽ, fore, vt breui grauiſſimis pœnis, illi qui apud Põtificẽ ipſius vindices iure, ſine iniuria videri volũt, me perſequerentur, quas vt euitarẽ, cũ iã cõceptã opinionẽ ex animis hominũ aliter non poſſem euellere, dictas Propoſitiones, iuſto volumine aduerſus Cardinalẽ Bellarminũ Catholicis auctoritatibus, rationibúſq. defendi, quã etiã Defenſionẽ Sanctę Eccleſiæ Catholicæ, quę errare non poteſt, iudicio ſubieci, interim Romã ſuper generalia citatus fui ad Reſpondendum de fide, cui ego citationi, quia in nullo mea me conſciẽtia remorderet ſequentibus litteris Proteſtationis, & reſpondi.

PRO D. IO. MARSILIO PRESBYTERO.

Neapolitano Sacræ Theologiæ Doctore.

COram vobis Reuerendo P. Inquiſitore Generali Venetiarum comparuit Dominus Ioannes Marſilius Presbyter Neapolitanus Sacræ Theologiæ Doctor, & expoſuit qualiter ad eius notitiam peruenit: quod Romę affixę fuerint, & publicatæ quædam literæ citatoriæ, ſiue monitoriæ, in quib. ad inſtantiã Reue-

rendi D. Ludouici Boidi I. V. D. Sanctę Romanæ & Vniuerſalis Inquiſitionis Procuratoris fiſcalis, tanquam per edictum publicum ab Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis DD. Cardinalibus Generalibus Inquiſitoribus, ipſe comparens citatus fuit, attento quod iudicialiter conſtaret ad præfatum comparentem non patere tutum acceſſum, & notorium eſſet in eius propria perſona literas eiuſmodi citatorias, ac monitoriales exequi non poſſe, ad perſonaliter comparendum in Romana Curia in Officio Sanctę Inquiſitionis, & reſpondendum coram ipſis, vel eorum commiſſario generali de fide, ac ſe expurgandum ab obiectis de quibus in proceſſu ſub pœnis, vt in præfatis literis continetur ad quas &c. Cui citationi cum ipſe comparens parere nullo modo poſſit, cum ipſe ab hac Ciuitate Venetiarum ſub pœna capitis diſcedere non valeat, neque illi ad Romanam Curiam pateat tutus acceſſus, neque per interiacentia loca ſecurus tranſitus, ac præterea notorium ſit, quod coram ſuſpectis iudicibus citatur, attento quod notorium apud omnes eſt, quod ipſe comparens ſumpſerit defenden dam quandam Epiſtolam continentem octo propoſitiones in materia Cenſurarum à Sanctitate ſua contra Venetam Rempublicam fulminatarum, quæ à præfatis Illuſtriſſimis Dominis prohibitę fuerunt, & contra quas Illuſtriſſimus Dominus Cardinalis Bellarminus integrum edidit tractatum, quam ob rem valde eidem comparenti Iudices præfati, ſalua ſemper in omnibus illorum reuerentia ſuſpecti redduntur, cumque in Ciuitate Venetiarum adſit ſancti Officii Inquiſitionis Tribunal, in quo ter in Hebdomada illius officiales conueniunt, reſident, & ius dicunt, quod etiam conſueuit à tempore ſuæ Inſtitutionis, vſque in præſens cauſas fidei cuiuſcumque generis tractare, in illis procedere, & etiam per definitiuam ſententiam terminare, neque vnqnam ad hanc ciuitatem, vllę citatoriæ, aut monitoriales literæ contra quaſuis perſonas ab Officio Sanctæ Inquiſitionis Romanę con ſueuerunt decerni, ſed omnes eiuſmodi cauſæ in eo Tribunali iudicantur, vnde nulla apparẽte cauſa propter quam pręfatus comparens extra hanc ciuitatem debeat citari merito illius ſuſpicio augetur: Quibus ſtantibus prout ſtant, & ipſe comparens quatenus opus ſit legitimè probare ſe offert, proteſtatur coram vobis, quod paratus eſt quodlibet iudicium fidei in hac ciuitate ſubire, & ab omnibus ſibi obiectis ſe expurgare, & ſi quando poterit ſecure ex hac ciuitate & Dominio exire, paratus eſt ad quæcumque loca ſibi non ſuſpecta, & coram non ſuſpectis iudicibus comparere, & fidei ſuę rationem reddere, proteſtans pariter, quod ſemper tenuit, ac in præſentiarum tenet Sanctam Fidem Catholicam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quę continetur in profeſſione Fidei Sanctæ Memoriæ Pij IV. quam ſæpe emiſit, & paratus eſt vſque ad effuſionem ſanguinis confiteri. Quapropter ad nullos actus contra ipſum in Romana Curia, aut in ipſo Sanctæ Inquiſitionis Romanæ Officio iure deueniri poſſe. Proteſtans de nullitate omnium, & ſingulorum, quę in eius abſentia, ſtantibus præfatis legitimis impedimentis, agẽtur, aut tractabuntur, ſaluis omnibus aliis rationibus, & iuribus ſibi in prę miſſis, & in aliis quomodolibet competentibus, & nihilominus ſi quidquam contra huiuſmodi ſuam proteſtationem attentatum fuerit ex nunc, prout ex tunc de iniuſtitia, & de grauamine, & de illorum nullitate proteſtatur, ac ab eis, & ab illorum quocumque ex nunc prout ex tunc, prouocat, de nullitate dicit, & appellat ad illum ſiue ad illos ad quem, vel ad quos, ac ex nunc prout ex tunc Apoſtolos petit, non ſe aſtringens, &c.

Præ-

Præſentata, & Accepta in tribunali Sanctæ Inquiſitionis Venetiarum, vt ſtatim Romam tranſmitteretur intra tempus in monitorio præfixum coram Notario, & Teſtibus vt in actis die 9. Septembris 1606.

QVibus non obſtantibus, immò neque ipſarum vlla mentione facta, ſupra poſita denunciatio contra me publicata fuit, qua declaratus ſum in excommunicationem maiorem latæ ſententiæ, atque alias pœnas, vt ibi, &c. incurriſſe, tantum ob non paritionem, plane (quod ſalua reuerentia dictum ſit) contra omnia iura Diuina, atque humana. nã quis cum euidenti, certoque periculo mortis parere tenetur literis citatoriis ad reſpondendum de fide? Quis trahi poteſt extra tribunal loci, in quo habitat, in prima inſtantia, Romam, cum alibi fieri id commode poſſit, & præcipue Venetiis, cum ſecundum concordata cauſæ Sanctæ Inquiſitionis, eorum qui Venetiis degunt debeant Venetiis agi, & terminari? Quis poteſt dici non paruiſſe, qui de facto fidei profeſſionem fecit, pro qua faciẽnda Romam citatus fuit? Quæ cum ita ſint, Primo Deum Optimum Maximum, cuius cauſam defendi deprecor, vt Eccleſiæ ſuæ, promptis remediis ſuccurrat. Deinde eos quorum intereſt obteſtor, vt omnes ſimul congregentur in vnum, haſque controuerſias de meo, & tuo, quæ inter Eccleſiaſticos, & Laicos perſæpe magno cum Eccleſiæ detrimento, & ſcandalo oriuntur aliqua ratione dirimant: vt tandem ſpiritualia a ſpiritualibus, temporalia a temporalibus magiſtratibus adminiſtrentur, amota Babylonica confuſione. Denique omnes Chriſti fideles obſecro, vt cauſſa mea cognita conſiderent, an iugum noſtrum factum ſit importabile magis illo, de quo dixit Petrus, quod neque nos, neque Patres noſtri portare potuimus. Et nihilominus me in Catholicorum ſcriptorũ numero, atque adeo in Eccleſiæ communione retineant, qui pro veritate tuenda, hæc patior, cum certus ſim, cum Apoſtolo, quod nemo ſit, qui poſſit me ſeparare à charitate Chriſti, & Eccleſiæ niſi prius ipſe me ſeparauero, quod certe non effeci, ſic me Deus adiuuet, & Sancta Dei Euangelia.

Contra veros Proteruos has duas conclusiones in loco tuto defendendas ſuſcipio.

Si quis dixerit aliquem poſſe à Chriſto aut à Catholicæ Eccleſiæ communione ſeparari, niſi prius ipſe ſe ſeparauerit: Eſt Hæreticus.

Si quis dixerit, aliquem ſine ſua culpa excommunicarũ ob hoc tantum, quia nõ auditur Pontifex, vel eius miniſtri non audiuntur, cum audiri nec poſſunt, nec debent, vere, & valide excommunicatum eſſe: Eſt hæreticus, ac proinde ipſe eſt excommunicatus.

Ego Io. Marſilius.

AMPLISSIMIS, AC REVERENDISSIMIS DD.

S. R. E. CARDINALIBVS, PINELLO, ASCVLANO,

Sanctæ Ceciliæ, de Ciury, Blanchetto, Arigonio, Bellarmino, Zappatæ, de Bubalis, Monopolitano Nuncupatis Generalibus Inquiſitoribus.

Ampliſſimi & Reuerendiſſimi DD.

CORAM vobis, Ego Frater Paulus Venetus Ordinis Seruorum compareo per has litteras, ac humillime & ſubiectiſſime deprecor vt ad examen reuocatis iis, quæ contra me in congregationibus veſtris acta ſunt; has meas exceptiones contra illa recipere, & admittere non dedignemini. Etenim ſub die XX. Septembris in congregatione veſtra decretum fuit, ne diuulgaretur, aut legeretur, vel retineretur a quoquam libellus Italico ſermone a me cõpoſitus, cui titulus eſt, *Conſiderationi ſopra le Cenſure della Santità di Papa Paolo Quinto, contra la Sereniſſima Republica di Venetia*, necnon alius cui titulus, *Apologia per le Oppoſitioni dell' Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Signor Cardinal Bellarmino alli trattati, & reſolutioni di Gio: Gerſon ſopra la validità delle ſcommuniche*, ac alius a me cũ aliis ſex inſcriptus, *Trattato dell' Interdetto della Santità di Papa Paolo V.* cum nonnullis aliis eiuſdem argumenti ab aliis compoſitis, & etiam cum omnibus componendis, tanquam in illis plurima, temeraria, calumnioſa, ſcandaloſa, ſeditioſa, ſchiſmatica, erronea, & hęretica, reſpectiuè deprehenderentur.

Deinde verò die 30. menſis Octobris decreta fuit contra me citatio per edictum in Romana Curia affigendum ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, necnon & perpetuæ infamiæ, ac priuationis omnium, & ſingulorum officiorum, & dignitatum, ac aliis pœnis per canonicas conſtitutiones inflictis, & arbitrio veſtro imponendis vt intra terminum 24. dierum per me ipſum, & nõ per procuratorem compaream ad reſpondendum de fide, & me ab omnibus expurgandum. Cum fide dignorum, iuridica atteſtatione, ac aliis documẽtis conſtare aſſereretur, tutum acceſſum ad me non patere. prout in præfatis decretis, ſeu edictis impreſſis plenius, ac latius contineri dicitur, ad quæ &c.

Et quidem Ampliſſimi DD. ego iuxta Sancti Petri præceptum ſemper paratus fui, cuique poſcenti rationem reddere de ea, qua viuo fide, & ſpe, ac fidei iudicium publicum in Eccleſia maximè ſalutare, ac neceſſarium eſſe conſtanter affirmo, ne omni vento doctrinæ circumferamur, & ne ab iis, quibus quęſtus eſt pietas, incauti deciperemur. Verum ſicut huius Sacræ & Sanctæ rei vſus eſt apprimè ſalutaris, ita inter omnia abuſus eſt maxime peſtilens, ac pernicioſus, dum innocentibus eo prætextu contra omnia diuina, & humana iura quandoque inuidia concitatur, & indefenſi odiis onerantur, & opprimuntur, & ſana doctrina profligatur, qua mundus, & Reſpublicæ, iuxta Euangelica & Apoſtolica inſtituta, reguntur, & conſtant: Ego ſanè nihil magis opto, & cupio, quam vobis omnẽ obedientiam, & ſubiectionem præſtare, & fidei meę rationem reddere, neque

enim

enim lucẽ fugio, vt qui doctrinę Catholicæ innixus (prout Dominus præcepit) Cæſari, quæ Cęſaris ſunt, & Deo, quæ Dei ſunt, reddidi. Verum ea eſt temporũ conditio, vt huc vſque multa euenerint, quibus exploratum omnibus reddatur, meà citatione, & mandato veſtro excuſari.

Cum enim nullo ſeruato iuris ordine, libelli præfati auctoribus inauditis, interdicti, & prohibiti fuerint, nec ex illis excerptæ ſint & ſignatæ, ac cenſuris propriis per ſingulas notatę ſententiæ, & propoſitiones vt cuiuſmodi eſſent, & viderentur, manifeſtum per ſingulas fieret, quemadmodum olim, & in Conſtantienſi Concilio præſertim, fieri mos obtinuerat, ſed, & nouo, & inaudito more, artificioſáque oratione, in illis contineri plurima temeraria, calumnioſa, ſcandaloſa, ſeditioſa, ſchiſmatica, hæretica reſpectiuè pronunciatum fuerit. ita vt ob orationis obſcuritatem, & aduerbii interminatam limitationem non appareat, an illis nominibus omnibus, omnes libelli prædicti damnati fuerint, vel quo nomine quilibet dignus cenſeatur, atque eius rei gratia id factum fuerit, vt quandocũque, & quicquid libitum fuerit, & futurorum negociorum rationes ſuaſerint, de illis dicere liberum, & integrum reſeruaretur, neque interim ſua auctoribus defenſio occurrere poſſet. Cúmque etiam de toto argumento eodem conſcribendi libri omnes iura, & rationes Reipublicæ Venetæ complexuri, iam damnati fuerint, finis cuicumque præſenſè liti contra quemlibet eorum iurium, & rationum enarratorem, & aſſertorem impoſitus fuit. Quapropter Ampliſſimi Domini cum iam ſententia (licet ambigua, & innumerabilibus modis explicanda) de libellis per me compoſitis pronunciata ſit, poſt tantum præiudicium mihi inaudito illatum, nunc contra me iudicium aliud tanquam reintegra conſtitui, & me in illud vocari, & poſt pronunciatam ſententiam citari, nullo iure decet.

Neque pręterea eſt quod ego poſſim iudicium ſincerum arbitrari, cum inter alios ſedeat iudex Ampliſſimus Dominus Cardinalis Bellarminus, qui in libello, cui titulum fecit Italicum, *Riſpoſta del Cardinal Bellarmino al trattato de i ſette Theologi di Venetia, ſopra l'Interdetto della Santità di Noſtro Signor Papa Paolo Quinto, & alle Oppoſitioni di Fra Paolo Seruita contra la prima Scrittura dell' iſteſſo Cardinale*, ſe maximam iniuriã à me accepiſſe ex præfata Apologia apertè profitetur, & cum ſibi obiecta minime diluat, maledictorum aceruum in me cumulat, & vndique vindictam ſpirat, atque eam ob rem ab inſtituendo cõtra me iudicio, vel ab interueniendo (tanquam iudex) in inſtituto abſtinere debuiſſet, vel Dei timore, & propria conſcientia deterrente, vel ſaltem ne cuiquam ſcandalo propterea eſſet.

Accedit quod cum iam promulgatę fuerint ſententię, & cenſurę contra Sereniſſimum Principem, Senatum, & Rempublicam Venetam, & contra illorũ fautores, adhęrentes, & conſultores, quibus ego ex obedientia, & cum benedictione R. Patris Prioris Generalis mei Ordinis Seruorum: pro Theologo, & Eccleſiaſtici Iuris Conſulto inſeruio, infenſum in me animum, ſicut alii diſſimulare non poſſunt: ita ego non perhorreſcere nequeo. Quę cum omnibus pateant longiori enarratione non fuerant explicanda.

Cum vero fide dignorum (vt aſſeritur) teſtimonio, ac aliis documentis vobis conſtet, ad me, pro exequenda citatione perſonali, non dari tutum acceſſum, iiſdem etiam, mihi ad vos acceſſum eſſe minus tutum, & intutiſſimum, multo clarius conſtare oportet: quamobrem & me onere, id vobis probandi, quod omnino facturus eram: ſubleuaſtis, ſi enim vobis potentiſſimis viris, vel vnius citationis exequendæ facultas non ſuppetit, mihi omnium minimo, & veſtra, ac ve-

ſtrorum communione abſente tutus erit per veſtros tranſitus. tutus erit ad vos acceſſus?

Nec in poſtremis ponendum eſt quod Sereniſſimi Principis interdicto diſceſſus ex hoc Dominio Eccleſiaſticis prohibitus eſt, cui in primis mihi obedire oportet, tum ob communes cum omnibus rationes, tum quia ſpirituali ſeruitio Reipublicæ regulari, ac legitima obedientia adiuncto non modo à Dominio; ſed neque Ciuitate (niſi impetrata facultate) diſcedere licet.

Quod ad me attinet, Ampliſſimi Domini, paratus ſum cuicumque fidei meę rationem reddere, & quibuſcumque iudicibus non ſuſpectis reſpondere, atque ad quęcunque tuta loca propterea proficiſci.

Quę cum ita habeant, vos per aduentum maximi, & tremendi iudicis, (apud quem perſonarum acceptio nulla erit) obteſtor, ne in vermem, aut canem mortuum perſecutionem intentetis, ſed (prout ius exigere conſtat) exceptiones meas contra iudicium, iudices, & locum admittatis, & de iure factas pronuncietis. Quod ſi aliter à vobis factum fuerit, coram Deo, & Sancta Eccleſia de nullitate veſtri Decreti, & vlterioris cuiuſcumque proceſſus dico, & Diuinę protectioni me committo, & curam mei in illius maieſtatem coniicio: quod ſi à veſtra communione (prout comminamini vos facturos) ſeparatus fuero contra omnem diuini, ac humani iuris diſpoſitionem, Deo adiuuante, æquo animo ferre paratus ſum, certus cum Gelaſio, quod apud Deum, & eius Eccleſiam neminē grauare poteſt iniqua ſententia. Comminatæ infamiæ perpetuæ pœna minus concutior, dicam cum Sanctiſſimo viro. Senti de Auguſtino quicquid libet, ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet: monuit olim Sanctus Petrus, nemo veſtrum patiatur, vt homicida, aũ fur, aut maleficus, aut alienorum appetitor, ſi autem vt Chriſtianus non erubeſcat. Maximè cum Sanctis Apoſtolis gaudebo, ſi pro Chriſti, & Sancti Apoſtoli Pauli doctrina contumeliam patiar. Sed quod *pro* exponendis, ac defendendis iuribus Catholicæ, ac Potentiſſimæ, & toti orbi venerandę Reipublicæ infamia notandus ſim, non erubeſco. verum quod etiam pro defendenda memoria, & fama Ioannis Gerſonis Chriſtianiſſimi Doctoris, & Excellentis doctrinę, ac pietatis viri, & de Romana Eccleſia optimè meriti, infamiam ſim paſſurus, libens ſuſtinebo. Euangelicę & Apoſtolicæ doctrinæ puritate, ac tantæ Reipublicæ claritate, & piiſſimi doctoris celebritate iniuſtæ, ac immeritæ infamiæ notam delendam fore confidens. Pœnas vero priuationis officiorum, & dignitatum, quas vltra excommunicationem comminamini, nihil moror. Nulla officia, nullas dignitates, aut volo, aut etiam oblatas ſum recepturus, In qua vocatione me Deus conſtituit, diuino ſeruitio incumbere decretum eſt, huiuſmodi illi, qui eas pœnas putant, commoueantur, Ego maximum puto officium, maximam dignitatem in hoc humili, & infimo gradu perpetuo viuere.

Interim vero cum ob præfatas, & alias opportuno tempore, ac loco allegandas cauſas ad vos venire ad reddendam verbis rationem fidei minime poſſim per opera ante acta, & per agenda in poſterum integram rationem reddidi, ac reddam, eamque obſeruantiam, obedientiam, ac fidem, quam ante (præſertim tot annis, quibus Romæ verſatus ſum) vobis detuli, integram ſeruabo, ſperans Deum mihi opportunitatem, ſpatium, & cauſam oblaturum, vt innocentiam meam vobis, & vniuerſo orbi comprobem, ac tempore illi accepto me exauditurum, & interim facturum cum tentatione prouentum, vt ſuſtinere poſſim. At vos obnixè deprecor, ac per Chriſti Domini aduentum, & veſtrum officium, &

in

in Dei Eccleſia locum obteſtor, ſi quas ſententias, & propoſitiones in ſcriptis meis reprehendendas duxiſtis (cum ex ambiguis prioris edicti verbis id coniici nequeat) illas excerpi, & ſuis nominibus notari, iubeatis, vt ego vel iudicio veſtro, cui ſemper maximè deferam, adhærens, illas ſi minus claræ fuerint, exponam, vel amplioribus rationibus, & argumentis communiam. Interim enim dum cùm aliis aliorum ſcriptis, & ſine ſpeciali expreſſione, & cum ambiguo aduerbio damnantur, nihil reprehenſione dignum in illis inueniri obteſtor.

Venetijs ex Conuentu Seruorum.
Die 25. Nouembris 1606.

FRATER FVLGENTIVS NATIONE ITALVS, PATRIA VENETVS, GENTE MANFREDVS, Fide Chriſtianus Catholicus,

RELIGIONE OBSERVANS FRANCISCANVS

Ordine Sacerdos, profeſsione Sacer Theologus, officio Prædicator veridicus; & veræ Euangelicæ doctrinæ propugnator acerrimus, atque Apoſtolicæ vitæ ſectator humillimus.

Reuerendiſſimis in Chriſto Patribus, DD. Archiepiſcopis, & Epiſcopis vniuerſis vnà cum omnibus cuiuſuis gradus presbyteris ſenioribus, clericis, ac perſonis Eccleſiaſticis, cuiuſlibet ordinis religioſis regularibus, necnon & cuiuſcunque ſtatus laicis ſæcularibus Chriſtianis Catholicis.

Gratiam Sancti Spiritus, Spiritum Chriſti, Zelumque Apoſtolorum.

AD manus iam, vel ad minus notitiam veſtram antequam meam arbitror perueniſſe citationem, & monitionem quandam S.R.E. Cardinalium X. Generalium in Chriſtiana Republica Inquiſitorum Romæ impreſſam, & affixam, ad vóſque veſtrorúmque plurimos miſſam: aſſerentium illam me et in propria perſona mea iudicialiter exequi minimè potuiſſe, aut poſſe; cùm ad me Fratrem Fulgentium, qui ſupra citatum in ea ac monitum, in hac Alma, præclaráque Venetiarum Vrbe Catholica degentem, & commorantem tutus non pateat acceſſus: proptereáque exiſtimantium requiſitionem ab ipſis per eorum Procuratorem fiſcalem factam, iuſtam, & rationi conſonam, ipſámque citationem legitimam, monitionémque canonicam, forma, & modo, prout in ea prolixius, abundantiúſque continetur. Verùm etſi eaſdem ipſas citatorias, & monitoriales litteras rationi diſſonas, iuri omni contrarias, à veritate alienas, nullam continere iuſtitiam, nullam ſeruare legem, nullam prorſus redolere Chriſtianam Charitatem perſpicuum ſit intelligentibus: atque illorum verſutias, & calumnias, calumniatorúmque, & accuſantium malignorum depoſitiones non conuenientes, falſáſque agnoſcẽtibus: quia tamen non omnibus ita hæc perſpicua ſunt, à quibuſlibet vt clarè perſpiciantur, ſequentia illis, vobiſque ipſis notanda, & animaduertenda erunt.

1. *Conſt. Apoſto. lib. 6. c. 27.* Sanctæ in primis Inquiſitionis officium, & congregatio inſtituta videntur aduerſus (vt ipſimet etiam Inquiſitores ferunt) hæreticam prauitatem: quam ſanè quidem omnes ſanæ mentis & intelligentiæ cognoſcunt eſſe, quicquid ſit contra D.N. Ieſu Chriſti Euangelium, ac fidem ab Apoſtolis eius traditam à Sanctis Patribus, ac Doctoribus expoſitam, perque eoſdẽ à Spiritu ſancto in Generalibus œcumenicis conciliis declaratam, & decretam. Hanc verò integram, illæſam, incontaminatámque quùm ipſe idem Frater Fulgentius eiuſdem profeſſor, ac defenſor ſemper & vbique profeſſus ſim, & defenderim, dicendo, ſcribendóque, & nunc, vel hic maximè, haud certè ſcio ad reſpõdendum

dendum de qua aut de quibus me expurgandum illuc coram ipſis, vel ipſorum Generali commiſſario vocent, citéntque, ni forſan velint, vel dicant hęretica, prauáque eſſe (quod abſit) prophetarum, Apoſtolorúmque dicta, & immunditias Sacrorum Doctorum, Sanctorúmque Patrum ſententias, atque decreta, quibus Dei noſtri voluntas aperitur, Chriſti Saluatoris doctrina explicatur, eius Fides roboratur, Fidelium illum ſequentium vita dirigitur, hæreſes deteguntur, hæreticique conuincuntur, errores refelluntur, vitia reprehenduntur, peccatáque arguuntur, ac peccatores ipſi reducuntur, & conuertuntur, abuſus exceſſúſque praui (quibus religio noſtra Chriſtiana obſcuratur, & confunditur) deteſtantur, è medio tolluntur, ac denique virtutes ſuadentur, bonique mores inſtituuntur. His autem fermè omnis concio, omnis ſermocinatio, omnis denique mea innititur, abſoluiturque eloquutio.

II. Ad hæc verò quis Fiſcalis? vel ad quid pro eis fiſcus? quũ nõ de prædiis amplıandis, aut poſſeſſionibus acquirendis, domibus conſtruendis, aut ſupellectilibus poſſidendis (de quibus proh dolor, & pudor potiſſimùm concertatur, per quęve cultus diuinus minuitur, Spiritualium cura negligitur, & animarum ſalus periclitatur) ſed de rebus fidei tãtùm ſpiritualibus, déque ſpiritibus ipſis, animab. (in quã) agitur, & pertractatur, inquiſitio ſine fiſcali, correctióq. ſine fiſco fieri debeat.

Quid autem à me expetitur, aut extorquetur, qui cum Petro Apoſtolo, Matth. 19. cæteriſque omnia reliquerim ſequens Chriſtum Dominum (prout ſuo me poſt Apoſtolos perfectiùs cunctis exemplo docuit Pater meus ſeraphicus ipſius Domini imitator mirificus, vir vndequaque Apoſtolicus Franciſcus) nil profectò habeam, quod in aliorum fiſcum, ſeu turpe ſub hac ſpecie lucrum, vel potius luxum contra Apoſtolorum vſum, ritum, inſtitutúmque, inferatur, & conuertatur?

III. At ſi per me malè actũ, vel non rectè probatũ quid eis relatũ ſit quod monitione, correctione, aut etiam punitione indigeat, aut dignum, quod per inquiſitionem corrigatur, puniatúrque, nonne adeſt hic inquiſitionis officium, & Tribunal, & Generalis huius ſtatus Catholici Inquiſitor adſiſtentibus, cæteriſque officialibus, qui bis, terque per hebdomadam congregantur, reſident, & munus exercent? A quibus à ſuæ initio inſtitutionis ad præſens vſque cauſæ fidei, eæque grauiſſimæ pertractari, in illiſve procedi, atque definitiua etiam ſententia terminari conſueuit. Quod quidem neque hoc ipſo controuerſiarum (quæ haud fidei ſunt) tempore non eſt intermiſſum, aut remiſſum, nedum corruptum, aut ſublatum. Et ſi fortè fortuna Inquiſitor ipſe, ſeu eius Commiſſarius, aut Officialis alius, quod hic per ſe æquè tractare, aut efficere minimè valuerit iuſtè, Romæ pertractandũ, efficiendúmq. minus iuſtè, ſubreptitiè, & falsò tranſmiſerit: Romanique ipſi Inquiſitores, ob id, vel aliud figmentum vellent me in ſuis habere (vt dicunt) manibus, vig inti quatuor tantùm dierum ſpatium (quo citationem ipſam pro vno, altero, & tertio, vltimoque peremptorio termino completam ſtatuunt ad procedendum in me; vt perſonaliter compaream, ſimque coram ipſis) aſſignare, nũquid non eſt hoc exterminare, extra terminos ponere, ac perimere? Eam verò appellare Canonicam, iuſtam, & legalem, dicereque (& audere) ſi ipſe citatus dicto dierum ſpatio, quo litteræ citatoriæ huiuſmodi affixæ ipſum arctent, non comparuerit, velle contra eum procedere, & procedi mandare iuſtitia mediante, nonne ridiculum eſt audire, & tirannicum? Alias expertus cum Sanctiſſimo Vate dicere poſſum, Quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem in ciuitate: cumque Eccleſiaſtic. In loco iudicii impietatem, nullo iuris iuſtitiæ ve ſeruato ordine, quinimò contra omnem or-

dinem, Iuſque omne diuinum, nedùm humanum, ac gentium etiam infidelium, qui abſque fide & lege, præter naturalem: quia (natura dictante) Deum credunt eſſe mundi rectorem, ac iuſtum inquirentium ſe remuneratorem: iuſtè & ipſi iudicant, ea, quę legis ſunt naturaliter facientes. Contra verò facere, contra ve rationem præcipere non ſolùm iniuſti, ſed & tiranni eſt, Deus enim Omnipotens impoſſibilia non præcipit, ac in his, quę præcepit hominem ad ea, quę ſibi naturaliter, ac ciuiliter impoſſibilia ſunt, minimè impellit, aut arctat: præcepiſſeque eum aliquando talia aſſerere, aut aſſeuerâter dicere, hæreſis eſt. Hęreticū itaque pronũciare, ac tirannicum præcipere, impoſſibile eſſe quis non ſciat? Sciunt ipſimet, & iniunctanter affirmant litteras eorum citatorias ad me citatum nequaquam tutò peruenire poſſe: ſciuntque, & ſcire multo certius debent memet, & multo minus ad eos perſonaliter accedere haud licere: ſed neque hinc pedem extra mouere. Verùm & ſi liceret, & poſſem, cùm præfatæ citationis eorum notitia ad me die ſolum huius vigeſimaſecunda peruenerit, qui fieri (quæſo) poteſt, vt ad aſſignatam ab ipſis diem: quæ erit vigeſima octaua eiuſdem menſis, media hyeme hinc pauper, pedeſtris, pedeſque nudus, non lectica, aut vehiculo, non curru, vel Rheda, aut equo, & ſine pecunia & pera: (quæ norma eundi à Chriſto Domino præſcripta eſt diſcipulis ſancti eius Euangelij prædicatoribus) prędicãs ipſe Euangelicéque ambulans, illuc me conferam, transferam, vel potius tranſuolem?

IIII. Et quę (amabo) neceſſitas impulit, vel vtilitas allicit, vel ratio oſtendit, aut ęquitas (ne dicam charitas vrget) perſuadet me ſubtrahere panem (quod non fecit magiſter meus veritatis prædicator) hiſce confuſis paruulis petentibus, & qui eis frangat non habentibus, ſeu potius ob vanum iſtius interdicti timorem: aut forſan aliquam exinde (licet in reliquis illud non ſeruent) exſpectationem non audentibus, veluti mutis canibus latrare non valentibus effectis, & ſic relinquere verbum Dei, quod Spiritus Sancti ope per os meum tanta cum præclarę huius, Catholicæque Vrbis Venetę neceſſitate egreditur, tanta auiditate eluditur, tanta attentione auditur, manſuetudine ſuſcipitur, ac vtilitate retinetur? Volunt fortaſſis, vel cupiunt, Paſtores hunc aliis populum Catholicum, piumque Sacris priuatum, pabulo etiam verbi priuari? Priuationis vero pœnam, infamiæ notam, atque excommunicationis ſententiam, quas minitantur mihi, non formido, aut timeo: cum omnibus nedum rebus, ſed affectibus ob Chriſti Domini ſequelam ſponte priuatus priuari, niſi Dei gratia, (quæ ab hominibus ſicuti non datur, ita non aufertur) non timeam: neque per infamiam, & bonam famam aſſuetus, vt ſeductor, & verax, infamari, niſi peccato, poſſim, quod ſolum facit infamem, & ſine quo excommunicatio infligi non poteſt, & ſi infligatur, indebitam, & iniuſtã, ac proinde non timendam Doctorum ſententiæ, atque Patrum decreta conclamant.

V. Quod etſi ipſorum ſucceſſores aliter iudicantes, indignam, & malignam, vtpote indebitam, ac iniuſtam per teſtium inuidorum malignantium depoſitiones falſas, veluti iuſtam, & rationi conſonam attenderunt Fiſcalis, eorum quærulantis requiſitionem: cur non potius meam, quæ admittatur, nedum audiatur, dignam excuſationem, & ſatis probatam rationem, nec non, & impoſſibilem acceſſionem, imo ad Romam accedendum, vel Venetiis abſcedendum, aliterve reſpõdẽdũ, alio modo expurgãdũ, ſeu aliud faciẽdũ, dicẽdũ impoſſibilitatẽ nõ attẽdãt? Si verò nõ attẽderint, ſed aliquid indebiti, & iniuſti contra me, ipſum ſic abſentem, & obedientem, Catholicúmque credentem, ac Catholicè docentem, attentauerint, ex nunc prout ex tunc, coram vobis, & tota Eccleſia proteſtor de iniu-

ſtitia